

קהילה בבידוד!

נקודות למחשבה

המבודד בתורה – המצורע

1. במדבר י"ב, מ"ד - "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאַבְיָה יָרֵק יָרֵק בְּפָנֶיךָ הֲלֹא תִכְלֵם שְׂבַעַת יָמִים תִּסָּגֵר שְׂבַעַת יָמִים מֵחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף"

2. ויקרא י"ג, מ"ו - "כָּל יָמֵי אֲשֶׁר הִנָּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בְּדָד יֵשֵׁב מֵחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ"

3. ערכין ט"ז ע"ב - "בדד ישב" – שלא יהו טמאין יושבין עמו. ואמרו רבותינו: מה נשתנה משאר טמאים לישוב בדד? הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו, אף הוא ייבדל חוץ לשלוש מחנות (ערכין טז, עמוד ב).

על המצורע נגזרת גזרת הבידוד. אולם בניגוד אולי למחשבה הראשונית - שהבידוד הוא על מנת למנוע הדבקה, הרי שחכמים הופכים את הבידוד - לתגובה של התורה למעשה אנטי חברתי (לשון הרע). לאמור, מי שגזר בידוד בלשונו הרעה על האחר - יישב בבידוד.¹

א. על פי "מנהגו של עולם" - מדוע יש לבדד את המצורע מהחברה? מה החידוש של חז"ל ביחס למצורע - מה גרם לבידודו?

ב. מנקודת מבט כזו (של חז"ל), במציאות בה נגזר על כולנו להיות בבידוד - אילו מחשבות ותהיות עשויות לעלות על דרך החיים שלנו עד עתה? איזה חוסר מדגיש הבידוד בפנינו?

נסו לחשוב במישורים שונים: משפחה, רשתות חברתיות, המישור הלאומי-פוליטי, המישור החברתי בינינו בכיתה.

¹ ניתן לשלוח את השאלות הבאות בקבוצת הוואטסאפ ולעורר דיון סביבם. כמו כן ניתן להעלות את השאלות באפליקציית ZOOM או כל פלטפורמה אחרת שמאפשרת דיון בין התלמידים און ליין.

דף לימוד בית מדרשי

4. "אמר רבי אלעאי הזקן: אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו, ילך למקום שאין מכירין אותו, וילבש שחורים ויתכסה שחורים ויעשה כמו שלבו חפץ, ואל יחלל שם שמים בפרהסיא" (קידושין מ, ע"א)

מדוע לדעתכם החוטא או המתעתד לחטוא - צריך לשים עצמו בבידוד?

מקורונה - לקרני אור

לא רק חשבון נפש ניתן להפיק מהבידוד, אלא גם נקודות של אור מעצם הבידוד. לפניכם מקורות המעלים נקודות אור רבות שיש במצב של "בידוד". נלמד את המקורות ביחד ולאחר מכן נקיים דיון.

1. משנה אבות פרק ג משנה ו'

רבי חלפתא בן דוסא איש כפר חנניה אומר, עשרה שיושבין ועוסקין בתורה, שכניה שרויה ביניהם, שנאמר (תהלים פב), אלהים נצב בעדת אל. ומנין אפלו חמשה, שנאמר (עמוס ט), ואגדתו על ארץ יסדה. ומנין אפלו שלשה, שנאמר (תהלים פב), בקרב אלהים ישפט. ומנין אפלו שנים, שנאמר (מלאכי ג), אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע וגו'. ומנין אפלו אחד, שנאמר (שמות כ), בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתידך.

א. מה העיקרון שמנסה רבי חנינא בן דוסא להעביר? מדוע לא מספיקה השורה התחתונה "שאפילו אחד" יכולה לשרות עליו שכניה?

ב. בסיטואציה שנכפתה עלינו מבחינה דתית - אילו מחשבות מעוררים בך דבריו של רבי חנינא בן דוסא?

התבודדות כהתעלות רוחנית

1. רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ז' - "כל הנביאים אין מתנבאין בכל עת שירצו אלא מכוונים דעתם ויושבים שמחים וטובי לב ומתבודדים, שאין הנבואה שורה אלא מתוך שמחה"

2. משנה תורה, הלכות דעות פרק ו' הלכות א'-ב' :

הלכה א' - דרך ברייתו של אדם--להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחבריו, ונוהג במנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמוד ממעשיהם; ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך, כדי שלא ילמוד ממעשיהם. הוא ששלמה אומר, "הולך את חכמים, יחכם..."

הלכה ב' : וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים, ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה-- ילך למקום שאנשי צדיקים, ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודען ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה, כמו זמננו זה, או שאינו יכול לילך למדינה שמנהגותיה טובים, מפני הגייסות או מפני החולי יישב לבדו יחידי, כעניין שנאמר "יישב בדד ויידום" (איכה ג, כח). ואם היו רעים וחטאים, שאין מניחין אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עימהן ונוהג במנהגן הרע - ייצא למערות ולמדברות ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים, כעניין שנאמר "מי ייתנני במדבר (ירמיהו ט, א)

3. השל"ה על מסכת יומא מ"ו ע"ב - "וגם בכמה חיבורים מהראשונים נמצא שהתבודדות והפרישות והדביקות היו נוהגין בה חסידי ישראל, היינו שבהיותם לבדם מפרישים מדעתם ענייני העולם ומקשרים מחשבותם עם אדון הכל. וכך לימד מהר"י המקובל הנזכר, שזה מועיל לנפש שבעתים מהלימוד, ולפי כח ויכולת האדם יפרוש ויתבודד יום אחד מן השבוע או יום אחד בחמשה עשר יום, או יום אחד בחודש, ולא יפחות מזה."

4. ליקוטי מוהר"ן, תנינא כ"ה - "התבודדות היא מעלה עליונה וגדולה מן הכל, דהינו לקבוע לו על כל פנים שעה או יותר להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה ולפרש שיחתו בינו לבין קונו בטענות ואמתלאות בדברי חן וריצוי ופיוס לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיקרבו אליו לעבודתו באמת." (ליקוטי מוהר"ן תנינא, סימן כה)

- מדוע לדעתכם, משבח הרמב"ם את ההתבודדות? מה מטרת ההתבודדות בהלכות שצוטטו? שימו לב ניתן לזהות הבדלים בין דברי הרמב"ם בהלכות יסודי התורה לבין דבריו בהלכות דעות.
- מה יתרונה של ההתבודדות על פי דברי השלי"ה ורבנו נחמן מברסלב? מה הם מוסיפים על דברי הרמב"ם?
- האם נוכל לקחת משהו מהרעיונות הללו לזמן שלנו? האם ניתן לנצל את מצב הבידוד שנכפה עלינו גם לדברים חיוביים – בעבודת ה' שלנו? העלו רעיונות!

שיר לסיום:

טוב לאדם / זמן שזר

טוב לאדם היות פעם בך.

לא ספר, לא רע,

לא צבור ולא פרט,

רק הוא עם לבו,

עם הלב רק בלבד.

טוב לאדם היות פעם בך.

וטוב כי יצא פעם ריק מנכסיו.

לא בית, לא שדה, לא נדרש, לא חב.

רק יקשיב אל לבו ויחריש חרש רב,

טוב כי יצא האדם מנכסיו.

כי יקשיב אל לבו ויבין לחייו,

ינדע אשר יש ויחוש מה חב.

דף לימוד בית מדרשי

סיכום הדיון:

בתקופה לא פשוטה זו אנו נדרשים לפתע לבודד עצמנו מהקהילה, הן כאנשים פרטיים והן כחברה. ניתן להישאב לעצבות ודיכאון מהמצב החברתי והכלכלי או אולי לנסות במידת האפשר לרומם ולהתרומם מהאתגר.

לצד קבלת הדין וההבנה שנסתרות הן דרכי ה' ולא הכל תלוי בנו ננצל את ההזדמנות ללמוד מהבידוד הקהילתי שנכפה עלינו - מה ניתן לעשות כדי שהחברה בה אנו חיים תהיה ראויה ומתוקנת, מבחינה רוחנית ופיזית. ובמקביל, נתור אחר היתרונות שיש בעצם הישיבה המבודדת בבית מתוך מטרה להפיק מזה תועלת לטובת ההתפתחות האישית שלנו ולטובת החברה כולה.